

Collegial-Tidende

for

Danmark og Norge.

Med kongeligt allernaadigst Privilegium.

No. 15. Den 9de April 1803.

Trykt i Kjøbenhavn hos Director Johan Frederik Schults.

Undertegnede ere Redaktører, Forlæggere og Udgivere af
denne Tidende:

Christian Knudsen. Peter Johan Montad.
Deputerede i det danske Cancellie.

Blandede Efterretninger.

Det kongeligt Finants-Collegium har, ved allerunderdanigst at forelægge Hs. Majestæt en Forklaring over den grønlandske Handels Tilstand fra 1797 til 1801, tillige fremsat følgende, af den administrerende Directions Beretninger, Inspecteurernes Erklæringer og 3de Beskrivelser over Colonierne Egedesminde, Nittenbenks og Omenaks Districter uddragne, Oversigt over Handels-Etablissementerne, Landets Producter, Indbyggernes Antal og Næringsveie, samt de Forslag, som ere stete til Grønlandernes Kaars Forbedring.

Den geographiske Kundskab, som have om Landet, strækker sig meget lidet udenfor Etablissementerne.

og de af Havet umiddelbart berørte Kyster. Hine udgjøre 14 større Anlæg under Navn af Colonier og Losger, som herfra directe beseiles, og 6 mindre, hvis Producter henbringes til een af Colonierne. De gaae fra Nennartolik, 20 Mile Sønden for Julianehaab, til Upernavik i Norden, omtrent fra den 59 til 81 Grad.

Colonien Julianehaab, som ligger under den 61 Grad, er den sydligste og vigtigste; den eneste, hvor nogle Sakreaturer kunne holdes, skjøndt det bliver alt mere og mere vanskeligt, at forskaffe Vintersfoder for dem. Der findes ogsaa gode Græsgange for nogle Faar, som enkelte Familier holde; ligeledes en Underkov af Birkekrat, som indtil for saa Aar siden har skaffet Colonien fornøden Brændsel; men, da sammes Medbringelse borttager Colonisterne for megen Tid fra andet Arbejde, til Tab for Handelen, saa lader denne dem nu herfra forsyne med Brænde.

Til Landets Naturhistorie kjendes ikke meget; det er i videnskabelig Hensigt aldrig blevet undersøgt af Mand, som dertil vare forsynede med de fornødne Kundskaber. Smidlertid er i den lange Tid, Landet har været beseilet, hjemkommet adskilligt baade af Mineral- og Dyreriget; men Landets Naturhistorie har ikke derved vundet meget, da disse Ting ere adsplittede i private Samlinger. Dette har foranlediget Handelen til at anlægge et eget grønlandsk Museum, som muligen med Tiden kan erholde nogen Værd.

Al

Af Planteriget kan man ikke vente noget fra Grønland; dog kunne Mosserne fortjene Opmærksomhed. Handelen har faaet 23 Arter tilsendte, hvoraf nogle, efter de anstillede Undersøgelser, ere tjenlige deels til Farvemidler, deels i Lægekunsten, og nogle indeholde meget Nærende. Ved chemisk Undersøgelse venter man at faae deres farvende Egenskaber nærmere bestemte, og det er ikke umuligt, at de ogsaa kunne blive en Gjenstand for Handelen.

Ijeldene i det sydlige District og flere Steder i Grønland indeholde Mineralier; der er hjembragt righoldig Kobber-Erts; men, om Gangene ere til at gjøre Forsøg med dens Brydning, beroer paa en bergkyndig Mands Undersøgelse, skøndt, om ogsaa Gangene fandtes bygværdige, de dog ikke vilde kunne benyttes, af Mangel paa Brændsel og Tømmer til Grubernes Bygning. Paa Eilandet Disco findes et Steenkulbrud, som forsyner de i Discobugten liggende Steder med Brændsel.

Grønlandernes Industrie er i det Hele næsten indskrænket til Sælhundefangsten, ved hvilken alle en Grønlænders Fornødenheder tilfredsstilles, i det Kjødet giver ham en sund Føde, Spækket Lysning og Varme, og Skindet Klædningsstykker samt Telte og Overtræk til Fartøierne. Denne Fangst skeer enten paa aaben Sæe i Kajaker med Harpuner, som er deres fra de ældste Tider brugte Fangemaade, og den nyttigste for dem, men

udfordrer Øvelse fra den unge Alder, eller med Riffel, som er almindeligere, da de fleste Grønlandere ere gode Skytter.

Hvalfiske-Fangsten giver ogsaa Grønlanderne undertiden en god Fordeel, naar disse Sædtyr vise sig i Aabninger i Isen, hvor de da fanges med Harpuner og Lentsere. Dog drives denne Fangst ikke mere af Grønlanderne paa egen Haand, da de Redskaber, de dertil brugte, vare saa usuldkomne, at de vel nu og da kunde dræbe en Hval, men ikkun høist sjældent indbringe det fangede. Denne Fangst skeer derfor nu stedse i Forening med de Danske og med Handelens Skipper og Fleet, saaledes at Provenuet af de fangede Hvale deles lige imellem Grønlanderne og Handelen, hvilken sidste igjen afkjøber Grønlanderne deres Deel, for saavidt de ei selv til egen Brug behøve deraf.

Sagten forskaffer dem Kyper og andet Fuglevildt, Rendsdyr, Harer og Ræve. Edderdunen indsamles for det meste af Fuglens Næder, og til denne Næringsgreen ere de Indsødte ved Landets Instruction forbeholden udelukkende Ret, ligesom der og ved Instructionen efter Muelighed er sørget for denne nyttige Fugls Fredning.

Ved Fiskerierne ere Grønlanderne ikke saa virksomme, som for deres eget Bedste maatte ønskes, især da den ved Kysterne af Landet faldende Mængde af smaae Sild kunde tørret give dem Føde til Vinteren og betryg-

ge dem for Mangel. Man har gjort sig Umag for at opmuntre dem hertil; men deres forgløse Uforsynlighed gjør, at dermed endnu ikkun libet er udrettet.

At de Indfødte have Bequemhed til Haandarbejder, vise deres Fange-Redskaber, saasom Konebaade, Kajacker og dertil hørende Klarer, Harpuner og Lentsere af Been, som de selv, og tildeels med megen Flid, forfærdige. Ved Godthaab forarbejde de, af et derværende Beegsteens-Brud, Lamper og allehaande Rjøkkenkar.

Qvindekjønnet bruges paa Keiser til at roe; hjemme beskæftige de sig med Syning af Skindklæder og allehaande Smaating af samme Materiale, saasom Tobakspunge, Brevtaster m. m., hvoraf enkelte Stykker bære Bidne om en vis Kunstflid og om en besynderlig Taalmodighed under Forarbejdningen. Til denne Syning betjene de sig af Traad, som er tilvirket af Søedyrenes Seener.

I denne her nævnte lille Industrie, saavelsom i Godmodighed og Sædelighed, have Eydlænderne et afgjort Fortrin for det nordlige Grønlands Beboere, hvortil Marsagen formenes at maatte rimeligst søges deri, at de sidste ved Hvalfangsten og den deraf flydende nøiere Omgang med de for en stor Deel usædelige Matroser, saavel danske, som af de fremmede Nationer, ere komne længere tilbage fra deres Nations oprindelige Leve-maade og Character.

Et Slags Handel finder og Sted imellem Syd- og Nord-Beboerne indbyrdes, i det de første tilbringe de sidste Læmper af Beegsteen, Ræbberremmer eller lange Snorer, som udfjæres af et Slags store Sælhundefind, og maaſkee endnu enkelte Artikler, for hvilke de tilbytte sig Been af Hvalfiſke, Hvalrostander og Bader. Imidlertid beſtræber Handelen ſig for at ſkaffe Sydboerne diſſe Fornødenheder hjemme hos ſig, og derved at betage dem Anledningen til de lange og farlige Reiſer paa aabne Vaade, og til at blive bekjendte med og ſaae Smag paa den ikke altid ſolgeværdige Levemaade, ſom føres ved Hvalfanger-Stederne.

Af Landets Indfødtte, iſær af Blandingerne, eller dem, ſom paa Mødrene-Side nedſtamme fra de første, haveſ en Deel i faſt Tjeneste ved Colonierne for Koſt og Løn, og iblandt dem ere og nogle oplærte i Landet til Bødker-, Smede- og ſmaat Skibſtømmer-Arbeide, ſom de eneſte Profeſſioner, der gives Leilighed til at lære der. Enkelte af diſſe have og, iſær i Bødkerhaandværket, bragt det ſaavidt, at Det, ſom forhen er ſagt om de Indfødttes Bequemhed til Haandarbeide, derved beſtyrkes.

Grønlands Folkemængde er kun ſaare liden i Forhold til Landets Udſtrækning af meer end 300 Mile. Ved en i Aaret 1789 foranſtaltet almindelig Folketælling blev Antallet i det Hele beſunden at være 5,122.

I de paafølgende Aaringer formodes det at have tiltaget, blandt andet deraf, at flere Egetskaber imellem danske Mand og grønlandſke Fruentimmer ere blevne indgaaede. I Aaret 1800 udbrøde Børnekopperne, som efter al Sandsynlighed vare tilbragte Landet ved Smitte af nogle Gangklæder, en Grønlander hemmeligen havde tilhandlet sig paa et engelsk Hvalfanger-Skib, i Districtet af Colonien Egedesminde, og forplantedes videre derfra til Anlægget Vester-Eiland og Colonien Jacobshavn, og Syd paa til Colonien Holsteensborgs og Logen Rigurturſoks Districter, hvilke tvende Steders Beboere næsten reent uddøde. Ved de efter Mulighed saiede bedste Anstalter blev Epidemien hindret fra at komme videre; dog viste den sig siden igjen ved Holsteensborg, men har, efter de i Aaret 1801 indkomne Efterretninger, ikke udbredt sig videre.

Den administrerende Direction har i den Anledning foranstaltet, at de i Aaret 1801 udgaaende Assistenten og en Chirurgus have lært Omgangsmaaden med Vaccinationen, og medtaget Vaccinations-Materie,*) og fra det nordre Inspectorat haves og siden Efterretning, at denne Foranstaltning der har havt Fremgang, og at over 40 Personer der ere blevne vaccinerede.

Efter de sidst indkomne Lister var Folketallet, til Udgangen af Juni Maaned 1802, 5,621, hvorved dog an-

*) See Collegial-Tidenden 1802. No. 45.

anmærkes, at formedelst Grønlandernes omvankende Levemaade kunne disse Lister ikke være ganske paalidelige, naar de ikke nøiagtigen paa een og samme Tid optages paa de forskjellige Steder. Folketallet ved Holsheensborg og Kigurtursof, hvor Koppe-Epidemien ikkun havde levnet 46 Personer, var ved tilreisende Grønlændere bleven forøget til 81.

(Fortsættelsen følger.)

Reglement for St. Hans Hospitals og Claudi Kossets Stiftelses Lemmers Bespiisning.

Søndag Middag, fersk Dre- eller Lammekjød: Suppe, hvorudi kommer Hvidkaal, Kyrvel, Byg- eller Havregryn og vel grønne Urter, afverlende efter Aarets Tider, dertil en Portion Kjød i Overeensstemmelse med Instruxen. Mandag Middag, Vandgrød med Mælk eller godt Todalers Øl. Tirsdag Middag, gule Erter, kogt paa salt Kjød, og en Portion Kjød som om Søndagen. Onsdag Middag, ligesom om Mandagen. Torsdag Middag, Kyrvelsuppe som om Søndagen, grøn Søbekaal, vel hakket og kogt med Havregryn, og hvid Søbekaal, afverlende efter Aarets Tider, dertil en Portion Kjød. Fredag Middag, ligesom om Tirsdagen. Lørdag Middag, ligesom om Mandagen og Onsdagen. Af ovenanførte Sorter Mad regnes et Pottemaal fuldt til en Portion foruden Kjødet, undtagen af Grød kuns

3 Pæg;

3 Dagle foruden Mælken eller Øllet. Enhver af de Lemmer, som ere ansatte til at nyde fuld Natural-Forsægning, erholder, som følger: Om Morgenens, hver Person $\frac{1}{2}$ Pd. Rugbrød med 1 Lod Smør paa. Om Middagen, hver en Portion af forbenævnte Fors og Eftermad, og dertil $\frac{1}{2}$ Pd. Rugbrød. Om Aftenen, ligesom om Morgenens; dog maa fra 1 October til 31 Marts afverlende gives kogte Kartofler istedet for Smørrebrød, en ottendeel Skjeppe regnet til hver Portion. Ethvert af Hospitalets øvrige Lemmer erholder en Portion Middagsmad med tilhørende Eftermad, saaledes som foran til enhver Dag især er bestemt. Spisetiden skal være: om Morgenens Kl. imellem 7 og 8, Middagen Kl. imellem 11 og 12, og om Aftenen Kl. imellem 6 og 7. Enhver Stues Gangkone maa, tilligemed de under hendes Opsyn varende Lemmer, afhente Maden i den Orden, som Stuernes Littera følger, og maae ingen fra andre Stuer erholde Mad, førend de foregaaende ere expederede. Skulde Gangkonerne eller Lemmerne finde Mangel ved Maden, da maa Gangkonen strax anmeldte det for Inspecteuren, for at den paaflagede Mad kan blive undersøgt og det efter Omstændighederne anmeldt for Directionen.

Følgende Sorter skal Spisemesteren være forbunden, fra om Morgenens Kl. 8 til om Aftenens Kl. 7, naar Lemmerne det forlange, at udsælge:

1) Brød af alle Slags, vel bagt, efter den af Kjøbenhavns Magistrat fastsatte Tært. 2) Flett- og Rjød, i Pund- og Skillingsviis, efter den i Kjøbenhavn gangbare Priis. 3) Godt friskt og sundt Smør, ligeledes i Pund- eller Skillingsviis og efter gangbar Priis. 4) God hølsteenskt Ost, i Pund- og Skillingsviis, efter gangbare Priser. 5) Tør Fisk og Spegesild ligeledes. Og 6) Øl af alle Slags, efter den Tært, som Øtapperne i Kjøbenhavn bør holde.

Den specielle Direction for St. Hans Hospital,
den 11 Marts 1803.

Malling. Pontoppidan. Jesen. Lövmænd. Bang.

Efterretning om den almindelige Brandforsikkring
for Landet i Danmark, fra sidste generale Repar-
tition for 30 Juni 1799, ved kongel. Reskript af
21 Juni 1800, og til 30 Juni 1802.

I. Den forsikrede Summa har været:

den 30 Juni 1800	.	29,481,750 R.
— — 1801	.	32,376,450 R.
— — 1802	.	35,335,200 R.

II. Indtægten: Beholdningen fra bemældte Re-
partition 17,849 R. 55 ß
hvortil kommer af den i Følge An-
ordningens 15 § til Contoitet repar-
terede 1 ß pr. 100 R. 2,664 R. 32 ß
hvoraf

hvoraf efter Ordre af

7de Juni 1800 kun

regnes til Udgift . . 949R. 75ß

1,714R. 53ß

er 19,564R. 12ß

for 30 Juni 1800 . 30,755R. 15ß

— — 1801 . 33,739R. 15ß

tilsammen 84,058R. 42ß

3. Udgiften:

til 30 Juni 1800 . 28,322R. 28ß

— — 1801 . 39,399R. 71ß

tilsammen 67,722R. 3ß

Naar fra ovenstaaende Indtægt . . 84,058R. 42ß

drages Udgiften 67,722R. 3ß

bliver i Behold 16,336R. 39ß

Derimod beløbe Brandskader og Udgifter til 30 Juni

1802 63,367R. 58ß

tilligemed Overflud, for i Følge oven-

mældte 15 § at kunne reparere fulde

Tilfællinger af 100 Rdlr., og undgaae

brudne Tal, som ved næste Repartition

kommer til Afgang 26,583R. 77ß

ialt 89,951R. 39ß

hvortil ikkun, som meldt, er i Behold 16,336R. 39ß

og altsaa at udrede 73,615R. . ß

som af den ovenansførte hele forsikrede Sum, den 30 Juni

1802,

1802, 35,335,200 Rdlr., udgjør pr. 100 Rdlr. 20 Sk. Og, da dertil efter Anordningens 15 § ved Juni Maanedes Udgang 1802 er beregnet 10 Sk. af 100 R., saa er ved kongeligt Reskript til Magistraten i Kiøbenhavn og samtlige Amtmænd, af 28 Marts 1803, befalet, at endnu efter samme Beregninger skal indtræves 10 Sk. af hver forsikket 100 Rdlr.

Ved kongelig Befaling, af 1ste denne M., er Kammerherre og Amtmand Steman indtil videre overdraget den Deel af Overhofmester-Embedet ved Sorøe-Academie, som ved Reskript, af 13 April 1787, hidindtil, i bemældte Overhofmester-Embedes Vacance, har været overdraget Professorerne ved fornævnte Academie, de egentlige academiske Forretninger undtagne.

Under 1ste denne M. ere Bank-Commissair L. Larsen og Vice-Borgemeister J. Wang tillagte kongelige Befalinger, at indtræde som Medlemmer i den, under 4 Decbr. 1799, nedsatte Commission, angaaende et nyt Raad- og Domhuses Opbyggelse i Kiøbenhavn.

Ved kongelig Resolution af 24 f. M. er det danske Cancellie bemyndiget til, naar de af Tiende-Commissiønerne i Norge affagte Kjendelser bestemme, at Præstetienden skal ydes med Korn in natura, men det tillige er

er oplyst, at Kornavlingen paa de Steder ikke er betydelig, saa at Tiendeyderne selv ofte maae kjøbe Korn, da at forandre de affagte Kjendelser saaledes: at det bestemte Quantum Tiendekorn, naar de nu værende tiensdeberettigede Præster afgaae fra deres Embeder, skal betales med Penge efter Middeltallet af de 20 sidste Aars Capitelstaxt.

Forgivninger.

Under 23 f. M. er, igjennem General-Land-Oeconomi- og Commerce-Collegium, udsærdiget følgende Placat: at, da det, for den, til Opmuntring og Understøttelse for Skibes Udrustning til Fiskefangst under Island, hidtil udsatte Præmies Vedvarelse, bestemte Tidsrum, efter Placaten af 28 Februar 1798, med den 28 Februar d. A. er udløbet: saa har Hs. Majestæt, i Betragtning af de nærværende usforandrede Omstændigheder, allernaadigst fundet for godt, at bevilge og tillade, at den hidtil tilstaaede Præmie af 10 Rdlr. for hver Commercialæst af Skibe fra 15 til 30 Commercialæster drægtige, endnu fremdeles, for det første, i 5 paa hinanden følgende Aar, maa vedvare, og udbetales aarligt indtil for 600 Commercialæster for de Skibe, som udrustes til bemældte Fiskefærd, under de Reglers og Forfisternes Jagttagelse, som ere forefrevne i Placaterne af 6 Juni 1787, 30 April 1791 og 28 Februar 1798, hvilke

hvilke i saa Henseende fremdeles vedblive i deres fulde Kraft.

Ved Reskript af 1ste d. M., til Stiftamtmanden og Bisoppen over Sjælands Stift, er det tilladt: at de paa Hærverne ansatte tvende Jordemødre moaae, indtil videre, tillægges hver 20 Rdlr. aarligt af Argø Hospitals Midler, og dette Tillæg vedvare saalange, indtil en anden Indretning træffes.

Ved Reskript af 1ste d. M., til Amtmanden over Randers Amt, er det fastsat: at Søndre og Mols Herreder, hvis Herredsting holdes i Ebbeltoft, skal, for den i Reskriptet af 7 Mai 1756 omhandlede Frihed, og for Brugen af Bytings-Stuen, i de Dage Herredstinget holdes, samt for det fornødne Brændsel, erlægge til Ebbeltofts Kjøpmænds-Kasse en aarlig Afgift af 32 Rdlr., der lignes paa samme Maade, som andre offentlige Udgifter enten nu eller i Fremtiden vorde erlagte.

Befordringer og Afgang.

Under det tydske Cancellie: Den 1ste April er Underrets-Advocat J. H. Engel beskiftet til Regjerings-, Over- og Landrets-Advocat i Hertugdømmene.

Under Generalitetet: Den 1ste April ere Sanktioner v. Helmich, af det sjælandske Infanterie-Regiment;

ment, v. Eastonier, af Livgarden til Gods, v. Langheim, af det holstenske Infanterie-Regiment, og v. Norrmann, af Marine-Corpsen, forundte Second-Lieutenants Character; Second-Ritmester C. H. v. der Osten afgaaet fra det sjællandske Rytter-Regiment, for at ansættes ved Landværnet; i Anledning af hans Afgang ere følgende avancerede i det sjællandske Rytter-Regiment, nemlig: char. Ritmester v. Eastenschiold til Second-Ritmester; char. Premier-Lieutenant v. Thestrup til virkelig Premier-Lieutenant; char. Second-Lieutenant v. Bartholin til virkelig Second-Lieutenant, og Cornet à la suite v. Lund til virkelig Cornet; Capitain J. C. v. Hirsch, af den søndensjældske Skieløber-Batallion, efter Ansøgning, forflyttet som Capitain à la suite til den nordensjældske Skieløber-Batallion, og den herved staaende char. Capitain v. Lemmich beklædt til Compagnie-Chef i i førstbemældte Batallion; ved det nordensjældske Infanterie-Regiment: char. Capitain v. Grønwald beklædt til Compagnie-Chef; Sec. Lieut. v. Holler til Premier-Lieutenant ved de Nationale, og Fændrik v. Wærnschiold til Second-Lieutenant ved de Gevorbne; Capitain J. G. v. Røye, af det søndre sjællandske Landværn-Regiment, forundt Majors Character af Landværnet, og Capitain H. v. Tetens afgaaet fra det 1ste østre-jydske Landværn-Regiment med Majors Character; Oberst-Lieutenant Prinds Carl til Solms, af det oldenburgske

Re-

Regiment, efter Ansøgning, i Naade affsediget af Krigstjenesten med General Majors Character.

Under Rentekammeret: Den 9 Marts er Syssemand i Kjøse og Herredsdommer i Guldbringe Sysse i Jsland, S. Petersen, efter Ansøgning, i Naade entlediget fra dette Embede, og i hans Sted igjen udnævnt Copiisten i det jydskke og lollandskke Landvæsens Contoir, N. Frydensberg. Den 30te, er forrige Foged for Finmarkens Fogderie, P. S. Due, udnævnt til Amtsforvalter, Ridesfoged samt Ammunitions- og Material-Forvalter paa Bornholm; s. D. ere følgende udnævnte til Copiister: Candidatus Juris C. Thomsen, i Rentekammerets danskke og norskke Cancellie; Examinatus Juris P. H. Petersen, i det søndenskjeldskke Rentestriver-Contoir; Student U. C. Sommer, i det jydskke og lollandskke Landvæsens-Contoir, og Candidatus Juris J. C. Liebenberg, i det slyenskke Rentestriver-Contoir.

Under Finants Collegium: Den 23 Marts er den supernumeraire Senator i Magistraturen i Altona, J. J. Gulich, beskikket til Secretair ved det alto-naiske Lottos Justits-Direction.

Trykfeil.

No. 14 Side 218 Lin. 10, den 1ste Febr. 1802,
læs: den 1ste Febr. 1801.